

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 25.11.2020 r.
JOIN(2020) 17 final

WSPÓLNY KOMUNIKAT DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
TRZECI UNIJNY PLAN DZIAŁANIA W SPRAWIE RÓWNOŚCI PŁCI (GAP III) –
AMBITNY PROGRAM NA RZECZ RÓWNOUPRAWNIENIA PŁCI I
WZMOCNIENIA POZYCJI KOBIET W DZIAŁANIACH ZEWNĘTRZNYCH UE

{SWD(2020) 284 final}

TRZECI UNIJNY PLAN DZIAŁANIA W SPRAWIE RÓWNOŚCI PŁCI (GAP III) – AMBITNY PROGRAM NA RZECZ RÓWNOUPRAWNIENIA PŁCI I WZMOCNIENIA POZYCJI KOBIET W DZIAŁANIACH ZEWNĘTRZNYCH UE

Równość płci¹ jest podstawową wartością UE² i powszechnie uznanym prawem człowieka, a także elementem koniecznym dla dobrostanu, wzrostu gospodarczego, dobrobytu, dobrych rządów, pokoju i bezpieczeństwa. Wszyscy ludzie, w całej swojej różnorodności, powinni móc swobodnie żyć w wybrany przez siebie sposób, rozwijać się pod względem społecznym i gospodarczym oraz podejmować aktywność obywatelską i obejmować przywództwo na równych prawach.

UE jest światowym liderem pod względem propagowania równości płci jako kluczowego celu politycznego swoich działań zewnętrznych oraz wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, ukierunkowanej na przyspieszenie postępów w osiąganiu globalnych celów, w tym celów zrównoważonego rozwoju będących podstawą Agendy 2030. UE stosuje **podejście trzytorowe**, łączące uwzględnianie aspektu płci, ukierunkowane działania i dialog polityczny.

Wyzwania związane z równouprawnieniem płci są bardzo różne w zależności od kontekstu, w którym się pojawiają, dlatego wymagają reakcji dostosowanych do danej sytuacji. **Żadne z państw na świecie nie jest jednak bliskie osiągnięcia do 2030 r. równości płci i wzmocnienia pozycji wszystkich kobiet i dziewcząt.** W 2020 r. mija 25 lat od przyjęcia deklaracji pekińskiej i pekińskiej platformy działania³ oraz 20 lat od przyjęcia rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1325 w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa⁴. Osiągnięto pewne postępy, ale nadal istnieje głęboko zakorzeniona nierówność, np. w dostępie do opieki zdrowotnej, edukacji i miejsc pracy, jak również na całym świecie powszechna jest przemoc ze względu na płeć.

W wielu miejscach prawa kobiet i dziewcząt są kwestionowane i często odmawia się ich kobietom. Do krytycznych czynników pogłębiających różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn oraz zagrażających z trudem wywalczonym osiągnięciom należą niestabilność, słabość, konflikty, zmiana klimatu, degradacja środowiska, migracja, przymusowe wysiedlenia i ostatnio pandemia COVID-19. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje zajmujące się prawami kobiet, borykają się z kurcząca się przestrzenią cywilną, obywatelską i demokratyczną.

Wyzwania niosą ze sobą jednak również szanse. Kobiety i dziewczęta w coraz większym stopniu uczestniczą w kształtowaniu globalnych przemian, a nowe pokolenia aktywnie działają w światowych i oddolnych ruchach na rzecz ekologicznej i sprawiedliwej transformacji, równych praw dla wszystkich, demokracji oraz pokojowych i integracyjnych społeczeństw. To pokazuje, że pozytywna zmiana jest możliwa. Odbudowa gospodarki po pandemii COVID-19 musi stać się szansą dla rozwiązania problemu nierówności strukturalnych i budowania bardziej integracyjnych społeczeństw.

¹ „Płeć” oznacza społecznie skonstruowane role, zachowania, działania i cechy, które dane społeczeństwo uważa za odpowiednie dla kobiet i mężczyzn.

² Art. 2, art. 3 ust. 3 i art. 21 Traktatu o Unii Europejskiej (Traktat UE), art. 8 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) oraz art. 21 i 23 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

³ https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdf

⁴ <https://www.unwomen.org/en/docs/2000/10/un-security-council-resolution-1325>

Opierając się na **strategii UE na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025**, w której wzywa się do kształtowania **Europy opartej na równouprawnieniu płci**, w niniejszym nowym unijnym planie działania w sprawie równości płci na lata 2021–2025 (GAP III) wzywa się do kształtowania **świata opartego na równouprawnieniu płci**. Plan ten stanowi również uzupełnienie strategii na rzecz równouprawnienia osób LGBTIQ na lata 2020–2025. Dzięki niemu zwiększy się wkład UE w osiągnięcie piątego celu zrównoważonego rozwoju⁵ we wszystkich obszarach polityki wewnętrznej i zewnętrznej UE oraz w całej **Agendzie 2030**.

Trzeci unijny plan działania w sprawie równości płci (GAP III), oparty na ocenie wsparcia UE na rzecz równości płci⁶ i konsultacjach z zainteresowanymi stronami⁷, tworzy **ramy polityczne dla UE**, mające na celu zwiększenie poziomu jej zaangażowania i koncentrujące się na **pięciu filarach**:

- (1) Uczynieniu zaangażowania UE w równość płci i wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt bardziej skutecznym jako **przekrojowy priorytet** działań zewnętrznych UE w ramach jej **polityki i programowania**. Komisja Europejska i wysoki przedstawiciel ponownie potwierdzają, że do 2025 r. **85 % wszystkich nowych działań zewnętrznych będzie przyczyniało się do osiągnięcia tego celu**⁸. Wymaga to dalszego **uwzględniania aspektu płci we wszystkich zewnętrznych obszarach polityki i sektorach**, a także **podejścia transformacyjnego z punktu widzenia równości płci**⁹, opartego na **prawach i interseksyjności**¹⁰.
- (2) Propagowanie, wraz z państwami członkowskimi UE, strategicznego zaangażowania UE **na szczeblu wielostronnym, regionalnym i krajowym** oraz **wspólne przyspieszenie realizacji GAP III w każdym z krajów i regionów partnerskich**, w ramach bliskiej współpracy z rządami partnerskimi, społeczeństwem obywatelskim, sektorem prywatnym i innymi kluczowymi zainteresowanymi stronami. Będzie to wymagało lepszej koordynacji, poszerzonej współpracy i większej przejrzystości.
- (3) **Skoncentrowaniu się na kluczowych obszarach zaangażowania**: zapewnieniu wolności od wszelkich form przemocy ze względu na płeć; promowaniu praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego; zwiększaniu praw gospodarczych i socjalnych kobiet i dziewcząt oraz wzmocnieniu ich pozycji; propagowaniu udziału na równych zasadach i przywódczej roli; realizacji programu działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, podejmowaniu wyzwań i wykorzystywaniu możliwości, jakie stwarzają transformacje ekologiczna i cyfrowa.
- (4) **Dawaniu przykładu**, poprzez ustanowienie **na najwyższych szczeblach politycznych i kierowniczych UE przywódczej roli z uwzględnieniem aspektu**

⁵ <https://sdgs.un.org/goals/goal5>

⁶ Ocena wsparcia UE na rzecz równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt w latach 2010–2018, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/tenders/monitoring-and-evaluation_en

⁷ https://ec.europa.eu/international-partnerships/topics/empowering-women-and-girls_en

⁸ Cele zostaną dostosowane do rozporządzenia ustanawiającego Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej (ISWMR) po jego przyjęciu.

⁹ Podejście jest transformacyjne z punktu widzenia równości płci, gdy ma na celu zmianę stosunku sił między płciami, by wywołać pozytywną zmianę paradygmatów, które prowadzą do dyskryminacji i nierówności.

¹⁰ Podejście ma charakter interseksyjny, gdy opiera się na uwzględnianiu wielorakich cech i tożsamości jednostki, aby przeanalizować, w jaki sposób płeć biologiczna i płeć społeczno-kulturowa są powiązane z innymi cechami osobistymi, i reagować na te powiązania.

plci¹¹ i równowagi płci. Wymaga to zaangażowania przywódców w te kwestie, inwestowania w wiedzę, zasobów i łączenia działań z państwami członkowskimi UE.

- (5) Sprawozdawczości i informowania o wynikach, wprowadzeniu **ilościowego, jakościowego i integracyjnego systemu monitorowania** w celu zwiększenia **odpowiedzialności publicznej, zapewnienia przejrzystości i dostępu do informacji** oraz opracowaniu lepszych działań informacyjnych UE poświęconych **oddziaływaniu** jej wysiłków na całym świecie.

1. Zwiększenie skuteczności zaangażowania UE na rzecz równości płci

1.1. Zwalczanie pierwotnych przyczyn różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn: trzy podstawowe zasady

Aby zaradzić pierwotnym przyczynom różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn i przyczynić się do przeciwdziałania licznym stereotypom i uprzedzeniom, które nadal panują w wielu kontekstach, działania UE powinny opierać się na **trzech zasadach**:

- **Przyjęciu podejścia transformacyjnego z punktu widzenia równości płci.** Oznacza to analizowanie, kwestionowanie i zmianę sztywnych norm związanych z płcią oraz braku równowagi sił na niekorzyść kobiet i dziewcząt, która powoduje dyskryminację w społeczeństwach na wszystkich etapach życia, począwszy od wczesnego dzieciństwa. Oznacza to promowanie przez UE zmian w postawach społecznych, w tym **poprzez aktywne angażowanie mężczyzn i chłopców oraz skupienie się na osobach młodych jako sile napędowej zmian.** Aby działać w sposób uwzględniający kontekst, konieczne jest utworzenie silnego **partnerstwa** i nawiązanie dialogu z **podmiotami lokalnymi, społeczeństwem obywatelskim i społecznościami lokalnymi** oraz wspieranie organizacji kobiet.
- **Uwzględnianiu intersekcjonalności płci i innych form dyskryminacji¹².** Należy również skupić się na kobietach najbardziej defaworyzowanych, np. należących do ludów tubylczych i mniejszości rasowych/etnicznych/religijnych, kobietach wysiedlonych, migrantkach, kobietach w trudnej sytuacji ekonomicznej i społecznej, mieszkających na obszarach wiejskich i przybrzeżnych, ponieważ doświadczają one dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie. Należy wziąć pod uwagę wyzwania specyficzne dla dziewcząt i kobiet starszych. Kobiety z niepełnosprawnościami, które chroni również Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych¹³, znajdują się w szczególnie niekorzystnej sytuacji. Prawa kobiet z niepełnosprawnościami powinny znaleźć się w centrum uwagi przyszłej strategii UE w sprawie niepełnosprawności na najbliższe lata (2021-2030). W tym samym duchu propagowanie praw osób LGBTIQ stanowią główny temat **strategii UE na rzecz równości osób LGBTIQ¹⁴**, którą

¹¹ Uwzględnianie aspektu płci: dążenie do zwiększenia odpowiedzialności i przyspieszenia realizacji zobowiązań dotyczących równości płci przy zastosowaniu podejścia opartego na prawach człowieka na szczeblu międzynarodowym i krajowym oraz na poziomie społeczności.

¹² Art. 10 TFUE: „[p]rzy określaniu i realizacji swoich polityk i działań Unia dąży do zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną”.

¹³ Zob. Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, dotychczas ratyfikowana przez 182 państw, <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/ConventionRightsPersonsWithDisabilities.aspx>; Artykuł 6: Niepełnosprawne kobiety.

¹⁴ COM(2020) 698 final.

należy odczytywać w powiązaniu z trzecim unijnym planem działania w sprawie równości płci. Wszystkie krzyżujące się wymiary są równie istotne.

- **Przyjęciu podejścia opartego na prawach człowieka**, w którym w centrum wszystkich działań stawia się zasady niedyskryminacji i zwalczania nierówności¹⁵. Obejmuje to zapewnianie każdej istocie ludzkiej pomocy w korzystaniu z przysługujących jej praw człowieka, uczestniczeniu w podejmowaniu dotyczących jej decyzji oraz **dochodzeniu zadośćuczynienia** w przypadku naruszenia jej praw.

UE powinna nadal potępiać łamanie i naruszanie praw kobiet i dziewcząt oraz zdecydowanie wspierać społeczeństwo obywatelskie, jak również kobiety i mężczyźni działających na rzecz równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet, w tym **obrończynie praw człowieka**.

UE powinna wspierać mobilizację podmiotów religijnych na rzecz równości płci zgodnie z ramami „**Wiara na rzecz praw**” (Faith for Rights)¹⁶.

Komisja Europejska udoskonala i zaktualizuje metodykę łączącą równość płci, podejście oparte na prawach z uwzględnieniem interseksjonalności, w swoim *zestawie narzędzi: podejście oparte na prawach człowieka, uwzględniające wszystkie prawa człowieka na potrzeby unijnej współpracy na rzecz rozwoju*¹⁷.

1.2. Promowanie uwzględniania aspektu płci we wszystkich obszarach działań zewnętrznych UE

Uwzględnianie aspektu płci pozostaje podstawowym sposobem osiągnięcia równości płci.

Jego celem jest zapewnienie, aby wszystkie obszary polityki i programy przynosiły wszystkim maksymalne korzyści i przyczyniały się do położenia kresu utrzymywaniu się nierówności¹⁸. Komisja Europejska i wysoki przedstawiciel zobowiązali się do uwzględniania aspektu płci we wszystkich obszarach polityki i działaniach, w tym w instytucjach Unii, **jako kwestii, za którą wszyscy są odpowiedzialni**. Zachęca się państwa członkowskie, by przyłączyły się do tych starań.

Piąty cel zrównoważonego rozwoju jest jednym z trzech celów zrównoważonego rozwoju, na które na całym świecie przeznaczają się najmniej środków finansowych. UE zobowiązała się, że do 2025 r. w co najmniej **85 % wszystkich nowych działań zewnętrznych**¹⁹ równość płci oraz wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt będzie znaczącym lub głównym celem²⁰.

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-anti-racism-action-plan-2020-2025_en

¹⁶ <https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomReligion/Pages/FaithForRights.aspx>

¹⁷ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%209489%202014%20INIT>

¹⁸ „Celem jest redystrybucja kompetencji, wpływów i zasobów w sprawiedliwy i równy dla płci sposób, wyeliminowanie nierówności, wspieranie uczciwości i tworzenie szans”. Strategia na rzecz równouprawnienia płci, s. 15.

¹⁹ „Równość płci i wzmocnienie pozycji kobiet: odmiana losu dziewcząt i kobiet w kontekście stosunków zewnętrznych UE w latach 2016–2020” (wspólny dokument roboczy służb SWD(2015) 182 final); konkluzje Rady 13201/15 z 26.10.2015.

²⁰ W trzecim unijnym planie działania w sprawie równości płci stosuje się system oceny równości płci używany przez Komitet Pomocy Rozwojowej. **Znaczący** cel (z przypisaną oceną 1) oznacza, że równość płci jest ważnym celem, ale nie główną przyczyną podjęcia działania, natomiast **główny** cel (z przypisaną oceną 2) oznacza, że równość płci jest najważniejszym celem. W odniesieniu do pomocy humanitarnej Komisja stosuje własny wskaźnik równości płci i wieku: https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf

W oparciu o postępy w realizacji planu działania w sprawie równości płci na lata 2015-2020, udział ten stale wzrastał od około 58% w 2016 r. do 65% w 2019 r. UE dokłada obecnie wszelkich starań, aby osiągnąć cel 85% do 2025 r.

W związku z tym przy opracowywaniu wszystkich zewnętrznych programów finansowanych przez UE obowiązywać będą **trzy minimalne standardy**:

1. prowadzenie i wykorzystywanie zaktualizowanych **analiz dotyczących płci** na potrzeby podejmowania decyzji dotyczących przyszłych działań oraz uwzględnianie tych analiz we wszystkich istotnych dialogach, obszarach polityki, strategiach, programach i operacjach²¹;
2. stosowanie **wskaźników i danych statystycznych uwzględniających aspekt płci oraz segregowanych według kryterium płci** na potrzeby monitorowania i oceny²²;
3. podawanie **ważnych powodów**, opartych na wynikach analizy dotyczącej płci, aby uzasadnić wszelkie działania, co do których uznaje się, że **nie przyczyniają się do równości płci**.

Komisja Europejska i wysoki przedstawiciel będą promować działania ukierunkowane na równość płci jako główny cel, mające potencjał transformacyjny. **W każdym państwie wspierane będzie co najmniej jedno działanie, którego głównym celem jest równość płci**²³.

Komisja Europejska zwiększy również wsparcie w zakresie **sporządzania budżetu z uwzględnieniem aspektu płci** za pośrednictwem programów wspierających zarządzanie finansami publicznymi. Zapewni, aby nowe sprawozdania z oceny rozliczalności finansowej wydatków publicznych zawierały moduł dotyczący uwzględniania aspektu płci.

Zgodnie z praktyką stosowaną w **unijnym Planie inwestycji zewnętrznych** przy wdrażaniu ISWMR przyjęte zostanie zintegrowane podejście łączące wsparcie dla inwestycji prywatnych w krajach partnerskich z działaniami na rzecz poprawy klimatu inwestycyjnego. Plan inwestycji zewnętrznych obejmie przeszkody dla wzmocnienia pozycji kobiet, a wobec unijnych działań łączonych i gwarancji obowiązywać będzie uwzględnianie aspektu płci.

UE powinna nadal promować równość płci poprzez swoją **politykę handlową**. Nowe umowy handlowe powinny zawierać **zdecydowane przepisy dotyczące równości płci**, w tym **zgodności z odpowiednimi konwencjami MOP i ONZ**.²⁴ Zgodność z tymi konwencjami powinna pozostać wymogiem w ramach **nowego rozporządzenia w sprawie ogólnego systemu preferencji taryfowych**, które wejdzie w życie w 2024 r. UE będzie również nadal uwzględniała **specjalne analizy dotyczące płci** we wszystkich ocenach skutków *ex ante*, ocenach skutków w kontekście zrównoważonego rozwoju oraz przeglądach polityki związanych z handlem.

²¹ Analiza dotycząca płci powinna stanowić inspirację w odniesieniu do krajowego planu wdrażania i prowadzić do opracowania takiego planu, zob. sekcja 2.

²² Zob. wspólny dokument roboczy służb Komisji SWD(2020)284 towarzyszący trzeciemu unijnemu planowi działania w sprawie równości płci.

²³ W odpowiedzi na wynik G2 wskaźnika polityki OECD. Zob. przypis 21.

²⁴ Konwencja MOP nr 100 dotycząca jednakowego wynagrodzenia; Konwencja MOP nr 111 dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu; Konwencja ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet.

W związku z ważną rolą, jaką odgrywają kobiety w łańcuchu dostaw w sektorze rybołówstwa, w tym akwakultury, do projektów w tej dziedzinie wykorzystywane jest już wsparcie sektorowe w ramach umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów²⁵.

Ponieważ kobiety i dziewczęta stanowią około połowy wszystkich migrantów międzynarodowych, należy uznać ich wkład w rozwój gospodarczy i społeczny w krajach pochodzenia, tranzytu i docelowych, a także ich szczególne potrzeby. UE powinna zapewnić pełną realizację praw człowieka przysługujących migrującym kobietom i dziewczętom za pośrednictwem programów, przepisów i **polityki w zakresie migracji uwzględniających aspekt płci** oraz wzmocnienie zarządzania migracją z uwzględnieniem aspektu płci na szczeblu globalnym, regionalnym i krajowym. UE będzie bazować na zdobytych doświadczeniach, w tym w ramach kryzysowego funduszu powierniczego UE dla Afryki.

W **pomocy humanitarnej UE** należy nadal uwzględniać zarówno aspekt płci, jak i aspekt wieku, a także dążyć do reagowania na te kwestie, biorąc przy tym pod uwagę szczególne potrzeby, podatność na zagrożenia oraz możliwości wszystkich osób. Przyczynią się do tego ukierunkowane działania oraz stosowanie **wskaźnika równości płci i wieku**²⁶ Komisji w odniesieniu do pomocy humanitarnej.

Realizacja trzeciego unijnego planu działania w sprawie równości płci przyczyni się do stworzenia **potrójnego powiązania pomocy humanitarnej, rozwoju i pokoju**, a współpraca między podmiotami jest silnie promowana.

Badania i innowacje odgrywają kluczową rolę w postępach na rzecz równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet. Program „**Horyzont Europa**” dzięki współpracy międzynarodowej w jego ramach przyczynia się do znajdowania wspólnych rozwiązań globalnych wyzwań dzięki wspieraniu studiów nad płcią społeczno-kulturową i badań intersekcjonalnych, dostępu kobiet do finansowania badań i udziału kobiet w karierze naukowej, a także włączeniu perspektywy płci w treść badań.

2. Promowanie strategicznego zaangażowania UE na szczeblu krajowym, regionalnym i wielostronnym

W ramach realizacji GAP III należy dążyć do skoordynowanego, strategicznego i spójnego zaangażowania UE na szczeblu międzynarodowym, regionalnym i krajowym.

2.1. Współpraca na szczeblu krajowym

W delegaturach Unii, operacjach i misjach w ramach wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony (WPBiO) w koordynacji z ambasadami państw członkowskich UE należy opracować na podstawie rzetelnego **profilu krajowego**²⁷ dotyczącego płci „**plan wdrażania na szczeblu krajowym**”, w którym określone będą priorytety polityki oraz działania

²⁵ Według Banku Światowego, 47% z 120 mln ludzi na całym świecie pracujących w sektorze połowowym oraz wykonujących dalszą pracę taką jak przetwarzanie i sprzedaż stanowią kobiety, w sektorze akwakultury liczba ta wzrasta do 70%.

²⁶ https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf

²⁷ W trakcie procesu programowania opracowane zostaną zaktualizowany profil krajowy dotyczący płci oraz analiza sektorów pod kątem płci, które posłużą wprowadzeniu perspektywy płci w ogólne programowanie oraz w każdy obszar priorytetowy. W miarę możliwości prace te należy przeprowadzić wspólnie z państwami członkowskimi UE. W kontekście sytuacji niestabilności i konfliktu powinno to zawsze stanowić integralną część analizy ryzyka, podatności na zagrożenia i konfliktów.

i kluczowe cele wybrane z tematycznych obszarów polityki przedstawionych w rozdziale 3 niniejszego wspólnego komunikatu²⁸.

UE powinna działać w **partnerstwie** z krajowymi sieciami i ministerstwami zajmującymi się równością płci. W miarę możliwości UE będzie wspierać stosowne krajowe i sektorowe strategie na rzecz równości płci, gdyż ma to kluczowe znaczenie dla trwałego zrównoważonego charakteru działań UE. UE powinna prowadzić regularny dialog na temat wdrożenia GAP III i współpracować z wieloma różnymi podmiotami, takimi jak: **władze lokalne i organizacje społeczeństwa obywatelskiego, działacze na rzecz praw kobiet, obrońcy praw człowieka, organizacje młodzieżowe oraz organizacje religijne i wyznaniowe.**

W krajowych planach działania w zakresie współpracy UE ze społeczeństwem obywatelskim uwzględniona będzie perspektywa płci i zapewnią one znaczący udział organizacji kobiecych i dziewczęcych oraz organizacji oddolnych.

UE powinna dążyć do ścisłej koordynacji z krajowymi przedstawicielstwami **organizacji międzynarodowych**, zwłaszcza systemu Narodów Zjednoczonych. UE powinna również współpracować z **sektorem prywatnym** w celu promowania równości płci oraz standardów biznesowych i w zakresie praw człowieka.

2.2. Zwiększanie zaangażowania UE na szczeblu wielonarodowym i regionalnym

UE powinna zwiększyć swoje zaangażowanie oraz pogłębić dialog i partnerstwo z zainteresowanymi stronami na szczeblu regionalnym poprzez wspieranie strategii na rzecz równości płci realizowanych przez organizacje międzynarodowe i regionalne, zapewniając przy tym, aby we wszystkich unijnych programach regionalnych uwzględniono perspektywę płci.

Zwiększenie synergii między szczeblem regionalnym a szczeblem krajowym przyniosło pozytywne rezultaty w dziedzinie współpracy regionalnej UE w ramach **południowego sąsiedztwa**, na przykład dzięki wzmocnieniu partnerstwa UE z **Radą Europy (RE)** w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, zgodnie ze standardami i celami Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencji stambulskiej), oraz dzięki wspieraniu **Unii dla Śródziemnomorza** pod względem propagowania praw człowieka odnośnie do kobiet. Należy kontynuować takie działania.

Proces **przystąpienia do UE** doprowadził do reform prawnych promujących równość płci w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, ponieważ oczekuje się, że będą one stopniowo dostosowywały swoje przepisy do dorobku prawnego UE w zakresie równości płci i będą dysponowały ramami instytucjonalnymi umożliwiającymi jego egzekwowanie.

Podobnie UE powinna wspierać takie inicjatywy, jak: Komisja **Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN)** ds. Propagowania i Ochrony Praw Kobiet i Dzieci, **deklaracja przywódców regionu Pacyfiku w sprawie równości płci** oraz **strategia z Montevideo** w Ameryce Łacińskiej.

²⁸ Plany te zostaną sporządzone z wykorzystaniem towarzyszącego dokumentu roboczego służb Komisji „Cele i wskaźniki służące określeniu ram realizacji trzeciego unijnego planu działania w sprawie równości płci”, SWD(2020) 284.

W ramach **partnerstwa strategicznego Afryka–UE** UE powinna wspierać ukierunkowane inicjatywy Unii Afrykańskiej, takie jak strategia na rzecz równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet (na lata 2018–2028)²⁹ oraz nowa dekada finansowego i gospodarczego włączenia afrykańskich kobiet (na lata 2020–2030)³⁰. Powinna również opowiedzieć się za pełną ratyfikacją i wdrożeniem protokołu z Maputo oraz Protokołu do Afrykańskiej karty praw człowieka i ludów o prawach kobiet w Afryce³¹.

Uwzględniając aspekt równości płci we wszystkich kierunkach pracy w ramach partnerstwa strategicznego Afryka–UE, Unia Europejska powinna również wzmocnić rolę kobiet jako posiadaczek praw, budowniczych pokoju i decydentek na rzecz pokoju, bezpieczeństwa, demokracji i rządów prawa, a także promować ich dostęp do wymiaru sprawiedliwości i podstawowych usług. Wsparcie dla Afrykańskiej Kontynentalnej Strefy Wolnego Handlu (AfCFTA) powinno przynieść kobietom korzyści. W szerszym kontekście rozwoju obszarów miejskich możliwości rynkowe kobiet i ich udział w przedsiębiorczości będą promowane poprzez współpracę pomiędzy miastami UE i Afryki w ramach inicjatywy „100 Intelligent Cities Challenge” [„Wyzwanie dla 100 inteligentnych miast”]³².

Działania regionalne UE powinny dotyczyć wyzwań związanych z płcią, które mają wymiar transgraniczny, takich jak: zmiana klimatu, migracja i przymusowe wysiedlenie, a także handlu ludźmi i bezpieczeństwa. W państwach afrykańskich wdrażany będzie nowy program **budowania zdolności personelu wojskowego na rzecz bezpieczeństwa i rozwoju**³³, który będzie obejmował program działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa.

W każdym regionie Komisja Europejska i wysoki przedstawiciel będą wspierać **działania transformacyjne na rzecz równości płci** na podstawie regionalnej analizy dotyczącej płci, w stosownych przypadkach. Na przykład w Afryce Subsaharyjskiej wsparcie powinno być kierowane do partnerstw wielonarodowych, tworząc synergię między działaniami dotyczącymi praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego, edukacji, żywienia a dostępem kobiet do finansowania i możliwościami rynkowymi kobiet.

2.3. Silniejsza przywódcza rola UE na szczeblu wielostronnym

UE powinna zwiększyć na szczeblu wielostronnym swoją **przywódczą rolę** w obszarze równości płci, praw kobiet i dziewcząt oraz wzmocnienia ich pozycji, przyczyniając się do postępów w realizacji tego programu na forach międzynarodowych. Dzięki swojemu **autorytetowi i zdolności gromadzenia partnerów** UE powinna być gotowa inicjować rezolucje i deklaracje w sprawie równości płci, być ich wnioskodawcą lub współwnioskodawcą oraz konsekwentnie propagować używanie języka uwzględniającego aspekt płci we wszystkich rezolucjach i deklaracjach. Wzmacnianie oraz tworzenie nowych partnerstw i sojuszy ma kluczowe znaczenie dla odnowienia istniejących międzynarodowych zobowiązań w zakresie równości płci, praw kobiet i wzmocnienia pozycji kobiet. Jest to szczególnie widoczne w odniesieniu do zwalczania globalnych wyzwań, takich jak pandemia

²⁹ https://au.int/sites/default/files/documents/36195-doc-au_strategy_for_gender_equality_womens_empowerment_2018-2028_report.pdf

³⁰ <https://au.int/en/pressreleases/20200214/promising-projections-new-decade-african-womens-financial-and-economic>

³¹ Obejmuje on prawny zakaz okaleczania żeńskich narządów płciowych oraz przymusowego małżeństwa i małżeństwa dziewcząt w wieku poniżej 18 lat, eliminację wszelkich form przemocy wobec kobiet ze względu na płeć w sferze publicznej i prywatnej, a także ochronę prawną nastoletnich dziewcząt przed znęcaniem się i molestowaniem seksualnym.

³² <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

³³ Decyzja wykonawcza Komisji, Bruksela, 30.7.2020, C(2020) 5215 final.

COVID-19. Na **wielostronnych delegaturach Unii** spoczywa **szczególna odpowiedzialność** za promowanie inicjatyw politycznych, a jednocześnie koordynację z organami dyplomatycznymi państw członkowskich UE w terenie oraz z krajami partnerskimi.

W ramach swojego wielostronnego zaangażowania UE aktywnie współpracuje z systemem Narodów Zjednoczonych oraz ze wszystkimi organami ONZ i wyspecjalizowanymi agencjami zajmującymi się równością płci. UE powinna pozostać czynną orędowniczką praw kobiet w Radzie Praw Człowieka, zapewniając swoje pełne zaangażowanie w trakcie różnych sesji. Komisja Europejska, wraz z niektórymi państwami członkowskimi UE, należy do **Forum Pokolenia Równości**³⁴, globalnego zgromadzenia na rzecz równości płci zwołanego przez UN Women i współorganizowanego przez rządy Meksyku i Francji we współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, sektorem prywatnym i organizacjami międzynarodowymi. Komisja Europejska współprzewodniczy **Koalicji Pokolenia Równości na rzecz Działań w zakresie przeciwdziałania przemocy ze względu na płeć**.

UE powinna nadal intensywnie angażować się w światową inicjatywę humanitarną „**Wezwanie do działania w celu ochrony przed przemocą uwarunkowaną płcią w sytuacjach nadzwyczajnych**”³⁵ i jej nowy plan działania oraz je promować.

UE powinna w dalszym ciągu angażować się na **forach G-7 i G-20**, aby przyczynić się do postępów w realizacji programu działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, w tym na rynku pracy. W kontekście grupy G-20 UE i inni członkowie aktywnie działają na rzecz osiągnięcia **celu uzgodnionego podczas szczytu w Brisbane** (przyjętego przez G-20 w 2014 r.), jakim jest zmniejszenie do 2025 r. różnicy współczynnika aktywności zawodowej między mężczyznami a kobietami o 25 %.

W **kontekście OECD** Komisja Europejska pozostanie aktywnym członkiem sieci Komitetu Pomocy Rozwojowej na rzecz równości płci³⁶, której celem jest poprawa polityki i praktyk służących wzmocnieniu aspektu równości płci w programach rozwoju oraz zabezpieczenie praw dziewcząt i kobiet, tak aby przyczynić się do realizacji Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030.

3. W stronę świata opartego na równouprawnieniu płci: skoncentrowanie się na kluczowych obszarach tematycznych zaangażowania

Celem GAP III jest przyspieszenie postępów w osiągnięciu równości płci oraz wzmocnieniu pozycji kobiet i dziewcząt poprzez wyznaczenie **celów i działań w sześciu kluczowych tematycznych obszarach polityki**. Opiera się on na poprzednich tego rodzaju planach działania i dotyczy nowych wyzwań i możliwości, a jednocześnie zapewnia spójność polityki wewnętrznej i zewnętrznej. Cele szczegółowe i wskaźniki w odniesieniu do poszczególnych obszarów zaangażowania są określone w dokumencie roboczym służb Komisji „Cele i wskaźniki służące określeniu ram wdrażania GAP III”.

³⁴ <https://forum.generationequality.org/>

³⁵ <https://www.calltoactiongbv.com/>; Informacje na temat globalnego przewodnictwa UE w Wezwaniu do działania w latach 2017–2018 – zob.: https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/booklet_eu_leadership_c2a.pdf

³⁶ GenderNet <http://www.oecd.org/dac/gender-development/about-gendernet.htm>

3.1. Zapewnienie wolności od wszelkich form przemocy ze względu na płeć

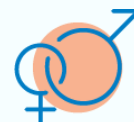
Każdy człowiek ma prawo do życia wolnego od wszelkich form przemocy. Rzeczywistość wygląda jednak zupełnie inaczej – w każdym państwie nadal występują liczne formy przemocy ze względu na płeć wobec kobiet i dziewcząt, tj. przemocy skierowanej przeciwko kobiecie, ponieważ jest kobietą, lub która dotyka kobiety w nieproporcjonalnie większym stopniu³⁷, stanowiąc jedną z najbardziej rozpowszechnionych i w dużej mierze niezgłaszanych form naruszeń praw człowieka³⁸. Do grup szczególnie zagrożonych należą kobiety i dziewczęta z niepełnosprawnościami, należące do grup mniejszościowych, migrantki, osoby LGBTIQ³⁹.

35 % kobiet doświadczyło przemoc ze względu na płeć. W niektórych państwach odsetek ten wynosi **70 %**

Każdego roku ponad **4 mln** dziewcząt jest zagrożonych okaleczeniem żeńskich narządów płciowych

W niektórych państwach **40 %** dziewcząt wychodzi za mąż przed ukończeniem 18 roku życia, a **12 %** – zanim ukończy 15 lat

Przemoc ze względu na płeć, zakorzeniona w **szkodliwych normach społecznych i stereotypach** w różnych kulturach i klasach społecznych, dotyka wszystkie społeczności, pociągając za sobą ogromne koszty dla ofiar, ich rodzin, społeczeństwa i gospodarki. Pandemia COVID-19 wywołała poważne niekorzystne skutki w wielu częściach świata – znaczny wzrost liczby kobietobójstw i przypadków przemocy ze względu na płeć, w tym przemocy domowej⁴⁰.

³⁷ Art. 3 lit. d) konwencji stambulskiej.

³⁸ Dane: WHO, „Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence” [Światowe i regionalne szacunki dotyczące przemocy wobec kobiet: występowanie przemocy ze strony partnera i przemocy seksualnej ze strony osoby niebędącej partnerem oraz skutki tej przemocy dla zdrowia], 2013; UNICEF, „What is Female Genital Mutilation?” [Czym jest okaleczanie żeńskich narządów płciowych], 2019. Dostępne pod adresem: <https://www.unicef.org/stories/what-you-need-know-about-female-genital-mutilation>; UNFPA, Child Marriage Overview [Dziecięce małżeństwo – przegląd], dostępne pod adresem: <https://www.unfpa.org/child-marriage>

³⁹ W krajach o niskim i średnim dochodzie kobiety z niepełnosprawnościami są od dwóch do czterech razy bardziej narażone na przemoc ze strony partnera. <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures#notes>

⁴⁰ <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2020.pdf>; Śródkresowa uwaga techniczna UNFPA, „Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Gender-based Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage” [Wpływ pandemii COVID-19 na planowanie rodziny i położenie kresu przemocy ze względu na płeć, okaleczaniu żeńskich narządów płciowych i dziecięcym małżeństwom], 27 kwietnia 2020 r.

Przewiduje się, że w następstwie kryzysu związanego z COVID-19 dojdzie w latach 2020–2030 do zawarcia dodatkowo **13 mln** dziecięcych małżeństw, które w przeciwnym razie nie zostałyby zawarte

UE finansowała wiele różnych inicjatyw i programów na całym świecie, których celem jest położenie kresu wszelkim formom przemocy ze względu na płeć, w tym dziecięcym, wczesnym i przymusowym małżeństwom, okaleczaniu żeńskich narządów płciowych oraz aborcji ze względu na płeć (preferowanie narodzin synów) itp. Szczególny nacisk położono na tragiczne skutki przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych, ponieważ jest to zbrodnia przeciwko ludzkości i zbrodnia wojenna, popełniana zazwyczaj przeciwko kobietom w każdym wieku, a także mężczyznom i chłopcom, w celu ukarania, ujarzemia lub zniszczenia całych społeczności lub grup ludności⁴¹.

Inicjatywa „Spotlight” UE i ONZ⁴², uruchomiona z początkowym wkładem UE w wysokości 500 mln EUR, jest bezprecedensowym programem globalnym mającym na celu inwestowanie w zapobieganie wszelkim formom przemocy wobec kobiet i dziewcząt i we wspieranie wyeliminowania tej przemocy. Skupia się ona na ulepszaniu prawa i polityki, budowaniu zdolności instytucjonalnych, jakości świadczenia podstawowych usług, zarządzaniu danymi i upodmiotowieniu ruchów kobiecych, a także kwestionowaniu szkodliwych norm społecznych i stereotypów. Doświadczenia zdobyte przy stosowaniu **wielosektorowego podejścia transformacyjnego z punktu widzenia równości płci** w ramach inicjatywy „Spotlight” i podobnych programów zostaną wykorzystane w działaniach⁴³.

Kryzysy humanitarne, konflikty, klęski żywiołowe i pandemie zwiększają ryzyko przemocy seksualnej i ze względu na płeć, któremu należy zapobiegać i przeciwdziałać od samego początku. Kluczowe znaczenie nadal ma podejście skoncentrowane na ocalałych, uwzględniające dyskryminację interseksjonalną.

Pomoc humanitarna UE obejmuje w ramach swoich programów ochronnych i zdrowotnych⁴⁴ także działania mające na celu zapobieganie przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć oraz reagowanie na nią.

Działania UE powinny przyczyniać się do:

- zwiększenia ochrony – poprzez popieranie ustawodawstwa kryminalizującego wszelkie formy przemocy ze względu na płeć oraz budowanie zdolności organów ścigania zgodnie z międzynarodowymi ramami prawnymi i politycznymi⁴⁵;
- promowania zapobiegania – poprzez kwestionowanie szkodliwych norm dotyczących płci, współpracę ze wszystkimi właściwymi zainteresowanymi stronami w celu

⁴¹ UE wspiera utworzony przez Nadię Murad Fundusz na rzecz Działania w Sindzarze, a także Międzynarodowy Fundusz na rzecz Ofiar Przemocy Seksualnej w Konfliktach Zbrojnych (fundusz Mukwege/Murad).

⁴² <https://spotlightinitiative.org/>

⁴³ Wyniki oceny śródkresowej inicjatywy „Spotlight” będą dostępne na początku 2021 r.

⁴⁴ W roku 2018 i 2019 UE przeznaczyła na ten cel ponad 62 mln EUR.

⁴⁵ Konwencja Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (konwencja stambulska) stanowi punkt odniesienia dla norm międzynarodowych w tej dziedzinie. Wszystkie państwa członkowskie podpisały tę konwencję, a 21 już ją ratyfikowało. UE podpisała tę konwencję w 2017 r., a zawarcie umowy w sprawie przystąpienia UE do niej jest dla Komisji kluczowym priorytetem.

zapewnienia podejścia skoncentrowanego na ofiarach i środków, które uniemożliwiają ponowne popełnienie przestępstwa przez sprawców, jak również angażowanie mężczyzn i chłopców oraz przywódców wspólnot tradycyjnych i religijnych;

- poprawy ścigania sprawców, w tym osób zajmujących się handlem ludźmi, poprzez wzmocnienie podejścia organów ścigania skoncentrowanego na ofiarach;
- zwiększenia ochrony ocalałych, również dzięki wspieraniu dostępu do ratunkowych usług społecznych i usług wymiaru sprawiedliwości przy stosowaniu podejścia skoncentrowanego na ocalałych, szczególnie w sytuacjach niestabilnych i sytuacjach konfliktowych/pokonfliktowych lub gdy osoby ocalałe doświadczają dyskryminacji interseksyjnej;
- wspierania dostępu ofiar przemocy ze względu na płeć i ofiar handlu ludźmi do usług wsparcia psychospołecznego oraz do uczestnictwa w życiu gospodarczym i społecznym;
- bezpiecznych i cechujących się wysoką jakością operacji humanitarnych, które wspierają gotowość, zapobieganie i reagowanie w odniesieniu do przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć oraz funkcjonowanie Wezwania do działania;
- wzmocnienia organizacji i ruchów społecznych na rzecz praw kobiet, a także organizacji społeczeństwa obywatelskiego zajmujących się interseksyjnym wymiarem przemocy ze względu na płeć i przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych.

3.2. Promowanie praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego

Prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne są kluczowe dla realizacji prawa kobiet i dziewcząt do samostanowienia. UE nadal zobowiązuje się do promocji, ochrony i egzekwowania wszystkich praw człowieka oraz działań na rzecz pełnego i skutecznego wdrożenia postanowień pekińskiej platformy działania, programu działania Międzynarodowej Konferencji na temat Ludności i Rozwoju oraz wyników ich konferencji przeglądowych, a także nadal zobowiązuje się do wspierania praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego w tym kontekście.

Każda osoba ma prawo do pełnej kontroli oraz swobodnego i odpowiedzialnego decydowania w sprawach dotyczących swojej seksualności oraz zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, bez dyskryminacji, przymusu i przemocy, oraz do prowadzenia zdrowego życia, jak również uczestniczenia w gospodarce oraz życiu społecznym i politycznym. Potrzebny jest dostęp do wysokiej jakości, przystępnych cenowo i kompleksowych informacji i edukacji w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, w tym szeroko zakrojonej edukacji seksualnej, oraz usług opieki zdrowotnej⁴⁶.

W 2017 r. odnotowano **295 000** zgonów matek podczas oraz w następstwie ciąży i porodu. W 94 % doszło do tego w sytuacjach związanych z ubóstwem. Wśród nastolatek w wieku 15–19 lat główną przyczyną zgonów na całym świecie są powikłania związane z ciążą i porodem

⁴⁶ Zob. Europejski konsensus w sprawie rozwoju. https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/european-consensus-on-development-final-20170626_en.pdf

Szkodliwe normy i stereotypy związane z płcią uniemożliwiają dostęp do środków planowania rodziny w wyniku barier prawnych lub nacisków, nękania i znęcania się ze strony społeczności, a ostry sprzeciw wobec równości płci zagraża z trudem wywalczonemu postępowi i obowiązującym przepisom.

Działania UE powinny przyczynić się do:

- tworzenia korzystnego otoczenia prawnego, politycznego i społecznego, które chroni prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne kobiet i dziewcząt oraz zwiększa dostęp do usług i informacji związanych ze zdrowiem reprodukcyjnym i seksualnym, w tym do profilaktyki i leczenia HIV/AIDS;
- eliminacji szkodliwych zwyczajów, takich jak: okaleczanie żeńskich narządów płciowych, dziecięce, wczesne i przymusowe małżeństwa oraz aborcja ze względu na płeć, poprzez wspieranie inicjatyw krajowych, regionalnych i globalnych⁴⁷;
- poszerzenia usług w kontekście pomocy humanitarnej, w tym opieki położniczej, zapewnienia minimalnego początkowego pakietu usług⁴⁸, profilaktyki HIV/AIDS, ochrony zdrowia reprodukcyjnego, zdrowia matek i noworodków, planowania rodziny, uwzględnienia szczególnych potrzeb żywieniowych i niebezpieczeństwa niedożywienia.

3.3. Wzmacnianie praw gospodarczych i socjalnych kobiet i dziewcząt oraz wzmocnienie ich pozycji

Kobiety i mężczyźni w całej swojej różnorodności powinni mieć równe szanse, równy dostęp do zatrudnienia i godnej pracy oraz równe wynagrodzenie za taką samą pracę, aby być niezależni ekonomicznie. Ponadto kobiety i mężczyźni powinni w równym stopniu dzielić się obowiązkami związanymi z opieką i mieć dostęp do odpowiedniej ochrony socjalnej, usług publicznych oraz możliwości finansowych i rynkowych.

Kobiety i dziewczęta potrzebują także dostępu do warunków podstawowych, takich jak dostęp do bezpiecznego, przystępnego cenowo i dostępnego transportu publicznego oraz innych możliwości mobilności, zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich.

Upodmiotowienie ekonomiczne kobiet ma kluczowe znaczenie dla ograniczenia ubóstwa i dla osiągnięcia w ramach Agendy 2030 trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu⁴⁹.

Z szacunków wynika, że poprawa równości płci mogłaby przyczynić się do wzrostu światowego PKB do 2025 r. o około **11 bln EUR** – do **21 bln EUR**

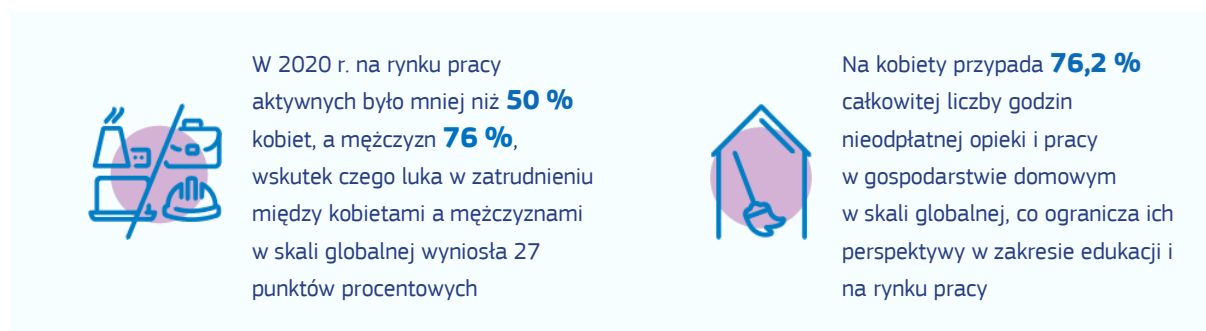
Upodmiotowienie ekonomiczne

⁴⁷ Obejmują one kierowany przez UNFPA globalny program dotyczący problemu preferencji urodzenia syna, globalny program UNFPA-UNICEF na rzecz wyeliminowania okaleczania żeńskich narządów płciowych, globalny program UNFPA-UNICEF na rzecz wyeliminowania dziecięcych, wczesnych i przymusowych małżeństw oraz inicjatywę „Spotlight” UE–ONZ.

⁴⁸ <https://www.unfpa.org/resources/what-minimum-initial-service-package>

⁴⁹ McKinsey Global Institute, sprawozdanie „The Power Of Parity: How Advancing Women’s Equality Can Add \$12 Trillion To Global Growth [„Potęga parytetu: jak poprawa równości kobiet może zwiększyć globalny wzrost o 12 bln dolarów”], 2015.

Postępy w zakresie zmniejszania zróżnicowania sytuacji kobiet i mężczyzn na świecie pod względem współczynnika aktywności zawodowej utknęły w martwym punkcie⁵⁰. Zróżnicowanie wynagrodzenia i dochodów ze względu na płeć⁵¹ stawia kobiety w jeszcze bardziej niekorzystnym położeniu⁵². Przepisy i praktyki w zakresie **własności nieruchomości, dostępu do kredytu bankowego, praw spadkowych i dostępu do identyfikacji** często prowadzą do dyskryminacji kobiet i ograniczają ich dostęp do zasobów i finansów⁵³. W tym kontekście ważne jest również wspieranie w UE upodmiotowienia ekonomicznego migrantek. Unijny plan działania na rzecz integracji i włączenia obejmuje działania mające na celu wspieranie upodmiotowienia ekonomicznego kobiet.

Skutki pandemii COVID-19 dotyczą kobiet, ponieważ są one nieproporcjonalnie liczniej reprezentowane w sektorach, na które kryzys miał niekorzystny wpływ, w sytuacjach niepewnej formy zatrudnienia i zatrudnienia nieformalnego⁵⁴, a także w sektorze opieki (m.in. w obszarach edukacji, opieki społecznej oraz w służbie zdrowia, a także wśród pracowników domowych)⁵⁵.

Ponadto spoczywa na nich coraz większy ciężar nieodpłatnej pracy opiekuńczej⁵⁶. Uwydatnia to pilną potrzebę przyjęcia niedyskryminujących i integracyjnych systemów ochrony socjalnej, zatrudnienia formalnego, rozszerzenia praw i uprawnień pracowniczych na pracowników w sytuacjach zatrudnienia nieformalnego i niepewnej formy zatrudnienia oraz skupienia się w szczególności na poprawie warunków pracy i płacy dla pracowników sektora opieki.

⁵⁰ World Economic Forum's Global Gender Report 2020 [Globalne sprawozdanie Światowego Forum Ekonomicznego na temat płci z 2020 r.] i World's Women 2020 [Kobiety świata 2020] (Departament Statystyk Gospodarczych i Społecznych ONZ).

⁵¹ Tamże. Bonnet, Florence, Joann Vanek i Martha Chen. 2019. *Women and Men in the Informal Economy – A Statistical Brief*. Manchester, Zjednoczone Królestwo: WIEGO.

⁵² Bonnet, Florence, Joann Vanek i Martha Chen. 2019. *Women and Men in the Informal Economy – A Statistical Brief*. Manchester, Zjednoczone Królestwo: WIEGO.

⁵³ Bank Światowy, Women, Business and the Law 2020 [Kobiety, biznes i prawo w 2020 r.].

⁵⁴ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_755910.pdf

⁵⁵ „Care work and care jobs for the future of decent work” (Praca opiekuńcza i zawody związane z opieką dla przyszłości godnej pracy), Międzynarodowe Biuro Pracy, Genewa: ILO 2018.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/info/news/impact-sex-and-gender-current-covid-19-pandemic-2020-may-28_en; <https://www.mckinsey.com/featured-insights/future-of-work/covid-19-and-gender-equality-countering-the-regressive-effects>

Działania UE powinny przyczyniać się do:

- promowania godnej pracy, równości wynagrodzenia i praw pracowniczych oraz przejścia kobiet do gospodarki formalnej, między innymi dzięki ograniczeniu segregacji na rynku pracy, wzmocnieniu przywódczej roli kobiet i zwiększeniu ich siły przetargowej w podejmowaniu decyzji ekonomicznych i w gospodarstwach domowych oraz w dialogu społecznym, w sektorach, w których większość pracowników stanowią kobiety, łącznie z pracą w gospodarstwie domowym, jak również w sektorach nietradycyjnych;
- tworzenia otoczenia korzystnego dla działalności gospodarczej kobiet oraz dla dostępu do zasobów produkcyjnych i usług ekosystemowych, w tym dostępu kobiet do ziemi⁵⁷ i działalności w morzach i oceanach, przekazów pieniężnych, technologii, finansów, jak również dostępu do identyfikacji i kontroli nad mobilnością;
- wspierania powszechnych systemów ochrony socjalnej oraz uznawania, ograniczania i redystrybucji nieodpłatnej pracy opiekuńczej i pracy w gospodarstwie domowym dzięki zapewnieniu większego wsparcia w zakresie sporządzania budżetu z uwzględnieniem aspektu płci;
- kwestionowania norm dotyczących płci w gospodarstwie domowym i na rynku pracy, uznawania obowiązków mężczyzn i chłopców oraz promowania zmian legislacyjnych, takich jak wprowadzenie płatnego urlopu ojcowskiego;
- wspierania przedsiębiorczości kobiet i przedsięwzięciach prowadzonych przez kobiety, w tym przedsiębiorczości społecznej, oraz ich dostępu do finansowania dzięki zapewnianiu innowacyjnych programów inwestycyjnych w ramach Planu inwestycji zewnętrznych⁵⁸ rozwiązujących problem braku dostępu kobiet do rynku, a także propagowania tworzenia MŚP. Dodatkowe ukierunkowane działania będą obejmowały usługi w zakresie rozwoju biznesu i wsparcie zatrudnienia, w tym dla kobiet w kontekście odbudowy gospodarki i przymusowych wysiedleń;
- wspierania migrantek i wzmocnienia ich pozycji, co przyczynia się do zrównoważonego rozwoju krajów pochodzenia, tranzytu i docelowych poprzez przekazy pieniężne, umiejętności i wiedzę;
- promowania równości płci za pośrednictwem polityki handlowej, w tym poprzez zaangażowanie UE w ramach Światowej Organizacji Handlu i jej działalność w zakresie pomocy na rzecz wymiany handlowej, a także zapewnienie szeroko zakrojonego wykorzystywania przeglądów polityki i ocen skutków inicjatyw handlowych w kontekście zrównoważonego rozwoju.

Promowanie równości płci w edukacji

Globalne postępy w zakresie parytetu płci przy zapisach do szkół podstawowych i średnich nie doprowadziły jeszcze do wyeliminowania **nierówności płci pod względem nauki szkolnej i uczenia się**⁵⁹.

⁵⁷ Dzięki promowaniu dostępu kobiet do zasobów ziemi istnieją możliwości łączenia finansowania z sektora prywatnego również w ramach zrównoważonych, zarządzanych przez kobiety łańcuchów wartości w sektorze rolnictwa zrównoważonego i gospodarowania gruntami.

⁵⁸ Takich jak gwarancja NASIRA we współpracy z FMO oraz łączenie instrumentu włączenia społecznego kobiet pod względem finansowym ze Światowym Bankiem Kobiet.

⁵⁹ Education for All Global Monitoring Report [Edukacja dla wszystkich – globalne sprawozdanie z monitorowania] (czerwiec 2015 r.), *Policy Paper 21: Humanitarian Aid For Education: Why It Matters and Why More Is Needed* [Dokument programowy 21: Pomoc humanitarna na rzecz edukacji: dlaczego jest ważna i dlaczego potrzeba jej więcej], s. 3 <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002335/233557E.pdf>; UNICEF (2017), *Education Uprooted: For every migrant, refugee and displaced child, education* [Edukacja w sytuacji wysiedlenia: edukacja dla każdego dziecka, które jest migrantem, uchodźcą i wysiedleńcem]

Dwie trzecie z 740 mln dorosłych analfabetów na świecie stanowią kobiety

W 2016 r. **335 mln** dziewcząt uczęszczało do szkół podstawowych i średnich bez dostępu do wody i mydła

Tylko około **30 %** studentek w szkolnictwie wyższym wybiera na studiach kierunku STEM

Dostęp dziewcząt do edukacji jest ograniczony wskutek **braku postępów w zapewnianiu ochrony ich praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego**, z powodu **niebezpiecznego środowiska edukacyjnego** oraz **braku odpowiednich urządzeń sanitarnych**⁶⁰. Z szacunków ONZ z 2016 r. wynika, że 246 mln dzieci na całym świecie doświadcza w szkole przemocy ze względu na płeć, a szczególnie dotknięte są nią dziewczęta i dzieci defaworyzowane⁶¹. Dziecięce, wczesne i przymusowe małżeństwa oraz ciąża u nastolatek wpływają na wskaźnik kończenia szkoły średniej przez dziewczęta (o 36,9 % niższy niż w przypadku chłopców), ograniczając ich potencjał zarobkowy i siłę decyzyjną⁶². Każdy dodatkowy rok nauki w szkole podstawowej zwiększa późniejsze wynagrodzenie dziewcząt o 10–20 %⁶³. Brak dostępu do szkół jeszcze bardziej zwiększa różnice w przypadku dziewcząt z niepełnosprawnościami. Stereotypy płci ograniczają aspiracje dziewcząt do wyboru zawodów związanych z naukami przyrodniczymi lub inżynierią oraz zniechęcają chłopców do podejmowania pracy w sektorze opiekuńczym. Uniemożliwiają one również kobietom awans na stanowiska kierownicze, w tym w sektorze edukacji, mimo że większość nauczycieli to kobiety.

W kontekście kryzysu, w tym światowej **pandemii COVID-19**, zamykanie szkół zwiększyło ryzyko pracy dzieci, przemocy w rodzinie, wykorzystywania seksualnego, ciąży u nastolatek oraz dziecięcych, wczesnych i przymusowych małżeństw⁶⁴. Dziewczęta w mniejszym stopniu uczestniczą w kształceniu na odległość, ponieważ mają mniejszy niż chłopcy dostęp do internetu (o 17 % mniejszy dostęp w ujęciu globalnym) i do technologii telefonii

⁶⁰ UNESCO, #HerEducationOurFuture: The latest facts on gender equality in education [#JejEdukacjaNaszaPrzyszłość: Najnowsze fakty dotyczące równości płci w edukacji], 2020 (1/3, 1/4, 1/2) UNICEF, Guidance on Menstrual Health and Hygiene [Wytyczne dotyczące zdrowia menstruacyjnego i higieny menstruacyjnej], 2019, pozostałe dane w ramce:

Organizacja Narodów Zjednoczonych. The World's Women 2015: Trends and Statistics [Kobiety świata 2015: tendencje i statystyki]. Nowy Jork: Organizacja Narodów Zjednoczonych, Departament Spraw Gospodarczych i Społecznych, Wydział ds. Statystyk, 2015.

⁶¹ <https://en.unesco.org/news/gender-based-violence-schools-significant-barrier-right-education>

⁶² „The cost of gender inequality notes series. *How large is the gender dividend?* Measuring impacts and costs for gender inequality” [„Seria notatek o koszcie nierówności płci. Jak duże korzyści wynikają z płci? Pomiar skutków i kosztów różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn”], Bank Światowy, luty 2020, s. 5, 26–27, 46.

⁶³ UNESCO, #HerEducationOurFuture: The latest facts on gender equality in education, 2020.

⁶⁴ Śródkresowa uwaga techniczna UNFPA, „Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Gender-based Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage” [Wpływ pandemii COVID-19 na planowanie rodziny i położenie kresu przemocy ze względu na płeć, okaleczaniu żeńskich narządów płciowych i dziecięcym małżeństwom], 27 kwietnia 2020 r.

komórkowej (26 %) ⁶⁵. Połowa wszystkich dziewcząt będących uchodźcami uczęszczających do szkół średnich nie wróci do szkoły po pandemii COVID-19 ⁶⁶.

W kontekście pomocy humanitarnej, budżet UE na edukację w sytuacjach nadzwyczajnych wzrósł z 1% w 2015 r. do 10% począwszy od 2019 r., co oznacza kwotę ponad 450 mln EUR, która przyniesie korzyści ponad 8,5 mln dziewcząt i chłopców w 59 państwach na całym świecie, stanowiąc przykład do naśladowania i wspierając edukację na rzecz pokoju i ochrony ⁶⁷.

Konieczne jest wyjście poza parytet płci w ujęciu liczbowym i skupienie się na tym, w jaki sposób system edukacji może zwiększyć równość płci.

Działania UE powinny przyczyniać się do:

- promowania równości płci w ramach i dzięki edukacji włączającej i charakteryzującej się wysoką jakością i przystępnością na wszystkich poziomach poprzez utrzymanie finansowania edukacji w sytuacjach nadzwyczajnych na poziomie 10 % budżetu na pomoc humanitarną oraz zwiększenie ogólnego poziomu finansowania edukacji;
- budowania silniejszych systemów edukacji z uwzględnieniem aspektu płci, aby promować równość płci i zapewniać bardziej sprawiedliwe wyniki kształcenia dziewcząt i chłopców poprzez bezpieczne i zdrowe środowisko edukacyjne, rekrutację, szkolenia i rozwój zawodowy nauczycieli, programy nauczania i materiały edukacyjne oraz pracę z rodzicami i społecznościami;
- zwiększenia inwestycji w edukację dziewcząt, aby osiągnąć równy dostęp do wszystkich form kształcenia i szkolenia, w tym w dziedzinach nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki, umiejętności informatycznych i cyfrowych oraz kształcenia i szkolenia technicznego i zawodowego;
- poprawy dostępu do kompleksowej edukacji seksualnej dla młodzieży szkolnej i nastolatków nieuczęszczających do szkoły;
- przyjęcia zdecydowanych środków mających na celu zwalczanie stereotypów płci, dyskryminujących norm społecznych i przemocy w szkole ze względu na płeć w szkolnictwie i poprzez edukację.

Promowanie powszechnego dostępu do opieki zdrowotnej

Publiczne systemy opieki zdrowotnej są niedofinansowane, co ma ogromny wpływ na usługi świadczone dziewczętom i kobietom ⁶⁸.

⁶⁵ <https://itu.foleon.com/itu/measuring-digital-development/gender-gap/>

⁶⁵ OECD (2018), Bridging the Digital Gender Divide [Niwelowanie różnic pomiędzy płciami w dostępie do technologii cyfrowych], s. 13. <http://www.oecd.org/internet/bridging-the-digital-gender-divide.pdf>

⁶⁶ UNHCR (2020), Coming Together for Refugee Education [Wspólne działanie na rzecz edukacji uchodźców], s. 5.

⁶⁷ https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/eie_mapping_report.pdf

⁶⁸ <https://www.unwomen.org/en/digital-library/progress-of-the-worlds-women>

Co najmniej 50 % ludności świata nie ma dostępu do potrzebnych im świadczeń zdrowotnych, a około **jedna trzecia** zameężnych kobiet w krajach rozwijających się zgłasza, że ma niewielki wpływ na decyzje w sprawie własnej opieki zdrowotnej lub nie ma w tej kwestii żadnego wpływu

Kryzys związany z COVID-19 jeszcze bardziej utrudnił świadczenie podstawowych usług opieki zdrowotnej oraz dostęp do bezpiecznych leków i szczepionek, co doprowadziło do wzrostu liczby zgonów okołoporodowych i liczby nieplanowanych ciąż⁶⁹. Jako pracowniczki pierwszego kontaktu i opiekunki kobiety często narażone są na większe ryzyko zagrożenia zdrowia w kontekście pandemii. Przesunięcia zasobów systemów ochrony zdrowia do zwalczania COVID-19 w poważny sposób odbiły się na leczeniu i profilaktyce HIV, a także zwiększyły stygmatyzację i dyskryminację osób żyjących z HIV, zwłaszcza kobiet⁷⁰.

W przypadku **kobiet i dziewcząt z niepełnosprawnościami** takie ryzyko jest większe ze względu na niedostępność informacji dotyczących profilaktyki i pomocy oraz na poważne bariery w dostępie do świadczeń zdrowotnych lub podstawowego zaopatrzenia w wodę oraz środki sanitarne i higieniczne. Stabilne finansowanie powszechnego zabezpieczenia zdrowotnego, w tym świadczeń w zakresie praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego, ma większe znaczenie niż kiedykolwiek wcześniej.

Działania UE powinny przyczyniać się do:

- promowania powszechnego zabezpieczenia zdrowotnego dzięki zrównoważonym i odpornym systemom opieki zdrowotnej, a także dzięki sprawiedliwemu dostępowi do podstawowych świadczeń i informacji, w tym w zakresie praw i zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego, opieki nad matkami oraz zdolności do zajmowania się chorobami zakaźnymi i niezakaźnymi, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i dziewcząt z niepełnosprawnościami; przy uwzględnieniu zakłóceń w dostępie do opieki, spowodowanych pandemią COVID-19;
- zapewnieniu dostępności i równego dostępu dla kobiet do diagnostyki, szczepień i leczenia COVID-19;
- poprawy dostępu do wody i odpowiednich urządzeń sanitarnych oraz reagowania na nieodpowiednie utrzymanie higieny menstruacyjnej poprzez podnoszenie świadomości, promowanie szkolnych programów sanitarnych oraz zapewnianie dostępu do infrastruktury sanitarnej w szkołach;
- zapewnienia programów w zakresie żywienia, w tym w kontekście pomocy humanitarnej, w szczególności dla kobiet w ciąży i karmiących oraz dla dzieci poniżej piątego roku życia.

3.4. Propagowanie udziału na równych zasadach i przywódczej roli

Kobiety i dziewczęta powinny w równym stopniu uczestniczyć w sferze publicznej i prywatnej, aby przyczyniać się do funkcjonowania demokracji i gospodarki oraz korzystać z przysługujących wszystkim praw człowieka. Przynosi to znaczne korzyści całemu

⁶⁹ <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/in-focus-gender-equality-in-covid-19-response>

⁷⁰ https://www.theglobalfund.org/media/9819/covid19_mitigatingimpact_report_en.pdf; UNAIDS, Start Free Stay Free AIDS 2019 Report.

społeczeństwu, począwszy od poprawy wiarygodności instytucji demokratycznych, a skończywszy na mniejszej liczbie przypadków przemocy ze strony państwa⁷¹.

Niemniej jednak **kobiety nadal są niedostatecznie reprezentowane jako wyborczynie, przywódczynie polityczne i wybieralne urzędniczki oraz jako oficjalne negocjatorki i mediatorki pokojowe. Na stanowiskach wybieralnych i w organach decyzyjnych na wszystkich szczeblach zmiany zachodzą powoli⁷²**. Mimo że w około 39 % państw wprowadzono parytety w odniesieniu do reprezentacji kobiet w parlamentach lub partiach politycznych, wdrażanie takich rozwiązań utrudniają takie czynniki, jak: stereotypy płci, struktury partii politycznych i brak finansowania polityki.

Na całym świecie kobiety stanowią **25 %** parlamentarzystów krajowych, co wskazuje na wolny wzrost z poziomu **11,3 %**

W latach 1992–2018 kobiety stanowiły zaledwie **13 %** negocjatorów, **6 %** mediatorów i **6 %** sygnatariuszy w najważniejszych procesach pokojowych.

W kurczącej się przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego kobiety w życiu publicznym, w tym polityczki, dziennikarki i działaczki, często padają ofiarą przemocy ze względu na płeć, w tym różnych form cyberprzemocy, a nawet kobietobójstwa. **Politycznie umotywowane ataki** na kobiety nasilały się w prawie każdym regionie, osiągając rekordowo wysoką liczbę w 2019 r. Badanie przeprowadzone w 2016 r. wśród polityczek z 39 krajów wykazało, że 82 % z nich doświadczyło przemocy psychicznej, a 44 % zetknęło się z brutalnymi groźbami⁷³.

Jednocześnie **nowe pokolenie aktywistek, młodych kobiet i dziewcząt, które otwarcie wyrażają opinię**, podejmuje szereg różnych działań, w tym na rzecz wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt. Należy im zapewnić platformę, aby mogły się wypowiadać i angażować.

Działania UE powinny przyczyniać się do:

- zwiększania poziomu udziału, reprezentacji i przywódczej roli kobiet w polityce, rządzeniu i procesach wyborczych na wszystkich szczeblach poprzez wsparcie programów na rzecz demokracji i sprawowania rządów oraz reform administracji publicznej;
- zwiększania zdolności kobiet jako liderki politycznych w rządach i parlamentach poprzez szkolenia, konwenty kobiet oraz promowanie procesów legislacyjnych i sporządzania budżetu z uwzględnieniem aspektu płci⁷⁴, a także do promowania programów dotyczących młodych liderki;
- wspierania uczestnictwa obywatelskiego młodych kobiet i nastoletnich dziewcząt, również we współpracy z organizacjami młodzieżowymi, zwiększania wsparcia dla organizacji prowadzących kontrolę parlamentarną, prowadzonych przez osoby młode

⁷¹ Foreign Affairs, t. 99, nr 1, „Women under Attack. The backlash against female politicians” [Atak na kobiety. Ostry sprzeciw wobec polityczek].

⁷² Dane w ramce: Unia Międzyparlamentarna. „Women in national parliaments” [„Kobiety w parlamentach narodowych”] na dzień 1 lutego 2019 r.

Rada Stosunków Międzynarodowych, Women’s Participation in Peace Processes [Udział kobiet w procesach pokojowych], 2019.

⁷³ <https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2016-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-parliamentarians>

⁷⁴ Zob. projekt partnerski „INTER PARES | Partnerstwo Parlamentów” oraz platforma „iKNOW Politics”. <https://www.iknowpolitics.org/en>

i angażujące je, a także skupiania przedstawicieli UE i krajów partnerskich;

- ograniczania stereotypów płci w treściach medialnych we współpracy z sektorem audiowizualnym i mediami, oraz wzmacniania i wspierania praw kobiet jako osób używających informacji i je tworzących, a także jako przedsiębiorczyń i decydek w tym sektorze⁷⁵;
- promowania jednakowej zdolności prawnej i dostępu kobiet do wymiaru sprawiedliwości poprzez wsparcie na rzecz działań oddolnych oraz reform prawnych i reform systemów wymiaru sprawiedliwości;
- promowania korzystnego i bezpiecznego środowiska, w tym w internecie, dla społeczeństwa obywatelskiego, organizacji zajmujących się prawami kobiet i dziewcząt, obrońców praw człowieka odnośnie do kobiet, budowniczych pokoju, dziennikarek i przedstawicieli ludów tubylczych. Wzmacnianie mechanizmów ochrony i wspieranie przywódczej roli kobiet będzie obejmowało globalne i regionalne centra, a także rzecznictwo i nawoływanie do dokumentowania ataków na obrońców praw człowieka przysługujących kobietom i działania w tym zakresie.

3.5. Integracja programu działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa

W XXI wieku **kłęski żywiołowe i kryzysy spowodowane przez człowieka, w tym konflikty, stały się bardziej złożone, przewlekłe i w coraz większym stopniu związane z wyzwaniem globalnymi**, takimi jak: zmiana klimatu, degradacja środowiska, wysiedlenia, a ostatnio również pandemii. Wpływ pandemii COVID-19 pokazał, że program działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa ma zasadnicze znaczenie dla przeciwdziałania zwiększonemu zagrożeniu przemocą i dla włączania kobiet poprzez powiązanie bezpieczeństwa z równością płci.

Konflikty, kryzysy i niestabilność utrudniają osiąganie postępów na drodze do trwałego pokoju i bezpieczeństwa oraz realizacji celów zrównoważonego rozwoju. W programie działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa skoncentrowano się na powiązaniach między różnicą w traktowaniu kobiet i mężczyzn a konfliktem, sposobach, w jaki czynniki te wzajemnie się wzmacniają, oraz **podkreślono potrzebę traktowania tej różnicy jako pierwotnej przyczyny i siły napędowej konfliktu i niestabilności**. Różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn w połączeniu z wykluczeniem kobiet z dostępu do władzy, możliwości, usług i bezpieczeństwa tworzą podatny grunt dla konfliktów i przemocy ze względu na płęć, zwłaszcza gdy są związane ze słabą zdolnością lub legitymacją państwa. **W ramach działań zapobiegawczych należy przyjąć podejście oparte na ryzyku, potrzebach i prawach człowieka.**

Kobiety są często ofiarami w tych sytuacjach, choć nie zawsze; odgrywają wielorakie i zróżnicowane role jako kombatantki, budowniczki pokoju, mediatorzy, polityczki, przedsiębiorczynie i działaczki. **Liczba kobiet zaangażowanych w procesy pokojowe jest nadal niewielka** pomimo zobowiązań globalnych, regionalnych i krajowych⁷⁶, a **wiele porozumień pokojowych nawet nie zawiera postanowień dotyczących płci**, w których

⁷⁵ Zob. np. inicjatywa Media4Democracy i wspierane ze środków UE produkcje telewizyjne dotyczące ról związanych z płcią, takie jak „One Woman Show” w Burkina Faso, Kenii i w regionie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej.

⁷⁶ Istnieją pewne dobre praktyki, na których można się oprzeć, takie jak udział kobiet w konsolidacji pokoju w odniesieniu do konfliktu w Syrii, zarówno za pośrednictwem społeczeństwa obywatelskiego jak i procesu politycznego pod auspicjami ONZ. W dużej mierze wskutek nacisków UE 30 % składu wewnętrznej syryjskiej komisji konstytucyjnej ustanowionej przez ONZ stanowią kobiety.

odpowiednio uwzględnia się potrzeby kobiet. **Zwiększenie udziału kobiet we wszystkich sprawach związanych z pokojem i bezpieczeństwem jest dla UE priorytetem.**

Na podstawie strategicznego podejścia UE w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa UE wdroży swój plan działania na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa⁷⁷, w którym określono jasne cele i kryteria ich spełnienia w ramach kluczowych obszarów priorytetowych: (i) zapobiegania; (ii) ochrony; (iii) pomocy i odbudowy, a także trzech nadrzędnych i przekrojowych zasad, którymi są (iv) uczestnictwo; (v) uwzględnianie aspektu płci i (vi) dawanie przykładu.

Cele UE odnośnie do kobiet, pokoju i bezpieczeństwa należy osiągnąć między innymi poprzez **polityczne i dyplomatyczne zaangażowanie** przywódców UE oraz **uwzględnienie perspektywy płci**, a także zapewnienie udziału i przywódczej roli kobiet **we wszystkich kontekstach związanych z pokojem i bezpieczeństwem**. Konieczne jest również wprowadzenie **konkretnych środków**, w tym przeprowadzenie ukierunkowanych szkoleń dla wojska, wymiaru sprawiedliwości i sił bezpieczeństwa.

Wykorzystana zostanie synergia między programem działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa a pozostałymi priorytetami tematycznymi. Monitorowanie i sprawozdawczość w ramach planu na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa będą dostosowane do GAP III, również w celu pełnego włączenia ram polityki UE w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa do ogólnych ram polityki UE w obszarze równości płci.

Działania UE powinny przyczyniać się do⁷⁸:

- wspierania i prowadzenia działań dotyczących budowania zdolności i mentoringu w zakresie przywódczej roli kobiet dla negocjatorek i mediatorok, aby zwiększyć ich skuteczność oraz podnieść jakość ich uczestnictwa w procesach pokojowych;
- dążenia do osiągnięcia udziału kobiet we wszystkich działaniach i projektach UE związanych z procesami pokojowymi na poziomie co najmniej 33 %;
- ustanowienia i instytucjonalizacji mechanizmów konsultacji z oddolnymi działaczkami i organizacjami pozarządowymi we wszystkich kwestiach związanych z konfliktami, zarówno w państwach członkowskich, jak i w miejscach związanych z konfliktami, w których prowadzone są misje i operacje w dziedzinie WPBiO;
- wprowadzenia obowiązkowych szkoleń w zakresie uwzględniania perspektywy płci dla całego personelu w siedzibie, delegaturach Unii, misjach i operacjach w dziedzinie WPBiO itp.;
- promowania i wspierania polityki/działań integracyjnych w ramach całego programu działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa przy pełnym i równym udziale, również mężczyzn i chłopców;

⁷⁷ Dokument w sprawie unijnego strategicznego podejścia w sprawie kobiet, pokoju i bezpieczeństwa jest załączony do konkluzji Rady do Spraw Zagranicznych na ten temat z dnia 10 grudnia 2018 r. (dokument Rady 15086/18) oraz do planu działania UE na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa (EEAS(2019) 747 – dokument Rady 11031/19). Odpowiedzialność za wdrażanie ram polityki UE w zakresie programu działań na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa spoczywa na państwach członkowskich UE i na wszystkich właściwych służbach Komisji. Plan działania UE na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa jest załączony do wspólnego dokumentu roboczego służb Komisji dotyczącego trzeciego unijnego planu działania w sprawie równości płci. Sprawozdawczość z nim związana jest zgodna ze sprawozdawczością w ramach trzeciego unijnego planu działania w sprawie równości płci, a grupa zadaniowa UE ds. kobiet, pokoju i bezpieczeństwa zapewnia monitorowanie.

⁷⁸ Jak już uzgodniono w planie działania UE na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa.

- promowania wzmocnienia praworządności i systemu sądownictwa karnego poprzez sprawiedliwość okresu przejściowego i naprawczą oraz reformę sektora bezpieczeństwa, aby położyć kres bezkarności sprawców dopuszczających się przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć;
- promowania udzielania wsparcia medycznego, psychospołecznego, prawnego i w zakresie bezpieczeństwa wszystkim ofiarom/ocalałym z przemocy seksualnej w konfliktach zbrojnych lub przemocy seksualnej i przemocy ze względu na płeć.

3.6. Podejmowanie wyzwań i wykorzystywanie możliwości, jakie stwarzają transformacje ekologiczna i cyfrowa

Promowanie sprawiedliwej i integracyjnej transformacji ekologicznej

Kobiety i dziewczęta w krajach rozwijających się są szczególnie dotknięte skutkami zmiany klimatu i degradacji środowiska, takimi jak: utrata ekosystemów, utrata dostępu do kluczowych zasobów naturalnych, niedożywienie oraz choroby układu oddechowego związane z wodą i przenoszone przez wektory⁷⁹.

Kobiety stanowią **80 %** osób wysiedlonych wskutek zmiany klimatu.

Ubogie kobiety i dzieci są do **14** razy bardziej niż mężczyźni narażone na śmierć wskutek klęski żywiołowej spowodowanej zmianą klimatu, takiej jak huragan czy powódź

W krajach rozwijających się kobiety stanowią średnio **43 %** siły roboczej w rolnictwie, ale mniej niż **15 %** wszystkich właścicieli gruntów rolnych

Jako główne osoby użytkujące zasoby naturalne i gospodarujące nimi kobiety odgrywają zasadniczą rolę w łagodzeniu zmiany klimatu i dostosowywaniu się do niej oraz w ochronie środowiska. Z wielu powodów nie mogą jednak **w równym stopniu uczestniczyć w związanych z tym procesach zarządzania**, między innymi ze względu na szkodliwe normy dotyczące płci, nieodpowiednie ramy prawne oraz słaby dostęp do edukacji i do własności gruntów. Aktywistki na całym świecie walczą jednak o prawa środowiskowe, a młode kobiety przejmują inicjatywę w działaniach na rzecz zmian.

UE jest zdecydowana działać z uwzględnieniem aspektu płci w kontekście degradacji środowiska i zmiany klimatu, również w odniesieniu do sytuacji niestabilnych, oraz mając na uwadze **szczególne potrzeby i role kobiet należących do ludów tubylczych** bezpośrednio zależnych od zasobów naturalnych.

Działania UE powinny przyczyniać się do:

⁷⁹ Dane w ramce: UNDP, Gender and Climate Change [Płeć a zmiana klimatu], 2016; UNDP, Gender, climate change adaptation and disaster risk reduction [Płeć, przystosowanie się do zmiany klimatu i zmniejszanie ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi], 2016; The State of Food and Agriculture: Women in Agriculture [Stan żywności i rolnictwa na świecie: kobiety w rolnictwie]. FAO, 2011
FAO, The Gender Gap in Land Rights [Różnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn pod względem prawa do ziemi], 2018.

- promowania udziału i przywódczej roli dziewcząt i kobiet, aby zapewnić uwzględniające aspekt płci strategię w odniesieniu do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi oraz integracyjnego i zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi;
- wspierania sieci kobiet w sektorach istotnych dla transformacji ekologicznej, takich jak zrównoważona gospodarka leśna, rolnictwo i energetyka;
- budowania zdolności odnośnie do inwestycji w uwzględniające aspekt płci krajowe strategię i plany działania w zakresie klimatu, środowiska i ograniczania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi oraz do finansowania i wspierania takich inwestycji;
- wspierania przedsiębiorczości i zatrudnienia kobiet w gospodarce ekologicznej i gospodarce o obiegu zamkniętym, w tym czystego gotowania i zrównoważonej energii, dzięki promowaniu podejścia do rolnictwa i systemów żywnościowych transformacyjnego z punktu widzenia równości płci, opartego na (i) budowaniu zdolności kobiet na obszarach wiejskich; (ii) reformach polityki mających na celu bardziej sprawiedliwe uregulowanie kwestii własności gruntów i zarządzania zasobami naturalnymi oraz (iii) upodmiotowieniu ekonomicznym i dostępie do finansowania;
- usprawnienia gromadzenia danych dotyczących zróżnicowanych pod względem płci skutków zmiany klimatu i degradacji środowiska na potrzeby polityki i działań uwzględniających aspekt płci.

Skorzystanie z możliwości wzmocnienia pozycji kobiet dzięki transformacji cyfrowej

Promowanie równego dostępu kobiet do niewykorzystanego potencjału technologii cyfrowych ma zasadnicze znaczenie dla **strategii cyfrowej UE**⁸⁰ i dla **zrównoważonego wzrostu gospodarczego**⁸¹.

Zwiększenie na całym świecie liczby kobiet korzystających z internetu o dodatkowe **600 mln** spowodowałoby wzrost PKB o około **13 mld EUR**, przynosząc korzyści w zakresie zdrowia publicznego, edukacji, zatrudnienia kobiet, przedsiębiorczości, dobrobytu społeczeństwa i życia społecznego

Technologie i rozwiązania cyfrowe mogą przyspieszyć postęp w zakresie równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet w takich obszarach, jak: edukacja, zatrudnienie i przedsiębiorczość oraz zapobieganie i zwalczanie przemocy ze względu na płeć. Mogą one pomóc kobietom w radzeniu sobie z sytuacjami kryzysowymi, jak pokazała **pandemia COVID-19**, łagodząc następstwa społeczne i ekonomiczne oraz zwiększając odporność. E-usługi, takie jak finanse cyfrowe, mogą stwarzać możliwości ekonomicznego wzmocnienia pozycji kobiet dzięki poprawie ich dostępu do usług finansowych i korzystania z nich.

Przepaść cyfrowa, tj. luka pomiędzy tymi, którzy mają dostęp do technologii cyfrowych i łączności cyfrowej, a tymi, którzy takiego dostępu nie mają, wpływa na zdolność ludzi do uczestnictwa w epoce cyfrowej i wykorzystywania jej możliwości. Jest ona ogromnie

⁸⁰ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf

⁸¹ Intel, Dalberg Global Development Advisors, GlobeScan, „Women and the Web” [Kobiety i sieć], 2015.

zróznicowana w zależności od regionu geograficznego oraz między kobietami a mężczyznami⁸².

Kobiety mieszkające na obszarach wiejskich lub w regionach oddalonych doświadczają potrójnej dyskryminacji (pod względem cyfrowym, ze względu na płeć i ze względu na fakt zamieszkiwania na obszarach wiejskich) i borykają się z ogromnymi barierami w dostępie do technologii cyfrowych i korzystaniu z nich z powodu braku środków finansowych, niskiego poziomu umiejętności cyfrowych oraz norm społecznych. Ponadto transformacja cyfrowa wiąże się również z nowymi zagrożeniami i wyzwaniem dla równości płci, związanymi na przykład z **nierównym traktowaniem ze względu na płeć** ze strony sztucznej inteligencji lub ze wzrostem przemocy ze względu na płeć.

W krajach o niskim i średnim dochodzie o **165 mln** mniej kobiet niż mężczyzn posiada telefon komórkowy. **48 %** kobiet korzysta z internetu, a w przypadku mężczyzn odsetek ten wynosi **58 %**

Kobiety są niedostatecznie reprezentowane w zawodach związanych z technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi (ICT): w przypadku mężczyzn prawdopodobieństwo bycia specjalistą w dziedzinie ICT jest **4** razy większe.

52 % młodych kobiet i dziewcząt doświadczyło niegodziwego traktowania w internecie, w tym groźb, molestowania seksualnego i udostępniania prywatnych zdjęć bez zgody

UE powinna nadal zajmować się barierami strukturalnymi, które leżą u podstaw przepaści cyfrowej między kobietami a mężczyznami, oraz wspierać integracyjną i sprawiedliwą transformację cyfrową. Obejmuje to promowanie partycypacyjnego podejścia uwzględniającego aspekt płci w polityce, projektach i programach na rzecz rozwoju, które wspierają transformację cyfrową w krajach partnerskich.

Działania UE powinny przyczynić się do:

- promowania reform politycznych i regulacyjnych w krajach partnerskich, zapewnienia, aby transformacja cyfrowa była zgodna z unijnym podejściem ukierunkowanym na człowieka, przynosząc korzyści wszystkim, a jednocześnie chroniąc prawa człowieka, zarówno w internecie, jak i poza nim, oraz zapewnienia bezpiecznej i chronionej cyberprzestrzeni, w której dane są objęte ochroną zgodnie z normami UE (np. RODO);
- poprawy dostępu dziewcząt i kobiet do przystępnej cenowo, dostępnej, bezpiecznej i chronionej łączności cyfrowej, przy czym należy położyć nacisk na obszary wiejskie i regiony oddalone;

⁸² Dane w ramce: GSMA, Connected Women The Mobile Gender Gap Report 2019 [Kobiety a telefonia komórkowa – Sprawozdanie z 2019 r. na temat przepaści między kobietami a mężczyznami pod względem korzystania z telefonii komórkowej]; OECD, Bridging The Digital Gender Divide, 2018. GSMA, The Mobile Gender Gap Report 2019.

- promowania umiejętności cyfrowych wśród dziewcząt w ramach edukacji, a także umiejętności cyfrowych na potrzeby pracy i przedsiębiorczości z jednoczesnym zwalczaniem norm i stereotypów związanych z płcią, które oddalają kobiety i dziewczęta od technologii;
- wspierania innowatorek i przedsiębiorczyń w dziedzinie technologii cyfrowych w wielu różnych ekosystemach przemysłowych, aby kształtować integracyjną gospodarkę cyfrową, na przykład za pośrednictwem partnerstw publiczno-prywatnych takich jak Międzynarodowa Korporacja Finansowa w celu niwelowania przepaści cyfrowej między kobietami a mężczyznami w gigantach technologicznych;
- wspierania świadczenia usług publicznych i prywatnych za pośrednictwem kanałów, technologii i usług cyfrowych uwzględniających aspekt płci (np. administracji elektronicznej, cyfrowych usług finansowych), co przyczyni się do poprawy włączenia społecznego kobiet i dziewcząt oraz ich uczestnictwa w społeczeństwie.

4. UE daje dobry przykład

„Instytucjonalna zmiana kulturowa” zainicjowana w drugim unijnym planie działania w sprawie równości płci przyniosła znaczny, lecz nierównomierny postęp. Poprzez GAP III Unia Europejska jest zdecydowana zrobić duży krok naprzód, wzmacniając własną zdolność do zajmowania się kwestiami równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet jako **zbiorowym obowiązkiem wszystkich swoich pracowników**. Transformacja ta wymaga **przywództwa uwzględniającego aspekt płci**⁸³ i wystarczającej zdolności instytucjonalnej.

Dla przywódców UE, w tym szefów delegatur Unii, propagowanie równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet stanowi integralny element ich obowiązków i oceny ich wyników, w dalszym ciągu wzmacniając instytucjonalną „kulturę równości płci”.

Należy zwiększyć zdolności i odpowiedzialność instytucji we wszystkich dyrekcjach generalnych Komisji zajmujących się polityką zewnętrzną, w Europejskiej Służbie Działań Zewnętrznych, delegaturach UE oraz misjach i operacjach WPZiB. Dostępna musi być fachowa wiedza w zakresie problematyki płci oraz musi istnieć możliwość składania sprawozdań najwyższym organom decyzyjnym. W drugim unijnym planie działania w sprawie równości płci **osoby wyznaczone do kontaktów / punkty kontaktowe ds. równouprawnienia płci**⁸⁴ miały decydujące znaczenie dla nadania biegu „instytucjonalnej zmianie kulturowej”, co przyczyniło się do osiągnięcia rzeczywistego postępu. **Ich możliwości i rola zostaną wzmocnione, w tym dzięki oferowaniu możliwości i narzędzi nabywania wiedzy, a ich sieć zostanie powiększona.** Zachęca się również do mianowania starszych doradców ds. problematyki płci, którzy będą wspierali kierownictwo

⁸³ Uwzględnianie aspektu płci: dążenie do zwiększenia odpowiedzialności i przyspieszenia realizacji zobowiązań dotyczących równości płci przy zastosowaniu podejścia opartego na prawach człowieka na szczeblu międzynarodowym i krajowym oraz na poziomie społeczności. Przywódca uwzględniający aspekt płci: (i) daje przykład zarówno w miejscu pracy, jak i przy kierowaniu wykonywaniem mandatu; (ii) uwzględnia aspekt równości płci; (iii) motywuje pracowników do działań na rzecz równości płci i umożliwia im ich realizację; (iv) konsultuje się z doradcami ds. problematyki płci, punktami kontaktowymi ds. równouprawnienia płci i innymi ekspertami z dziedziny równości płci oraz strategicznie angażuje te podmioty, a także (v) rozlicza personel i misję z realizacji zobowiązań w zakresie równości płci.

⁸⁴ Osoba wyznaczona do kontaktów ds. równouprawnienia płci powinna posiadać zdolności techniczne i gruntowną wiedzę na temat zagadnień dotyczących płci społeczno-kulturowej. Jest ona odpowiedzialna za doradztwo i koordynację na potrzeby realizacji unijnego planu działania w sprawie równości płci w ramach działań delegatury/działu/dyrekcji UE, a także wspiera proces uwzględniania aspektu płci, co stanowi wspólny obowiązek.

i pracowników, zapewniając przy tym, aby równość płci zajmowała ważne miejsce w programie działań, oraz promując kluczowe inicjatywy⁸⁵.

Wszystkie właściwe służby będą **co roku składać sprawozdanie** z podnoszenia poziomu świadomości w zakresie problematyki równości płci, przedstawiając informacje w rocznych sprawozdaniach z działalności oraz w ramach ich odpowiednich planów prac na rzecz równości.

UE zobowiązuje się również do poczynienia znacznych postępów w zakresie **parytetu płci na stanowiskach kierowniczych** zgodnie z europejską strategią na rzecz równouprawnienia płci. Jak zapowiedziała przewodnicząca Ursula von der Leyen w wytycznych politycznych, na koniec kadencji Komisji równowaga płci na stanowiskach kierowniczych będzie wynosiła 50/50.

ESDZ również aktywnie działa na rzecz poprawy równowagi płci na szczeblu kierowniczym. Kluczowym priorytetem było zachęcanie państw członkowskich do nominowania kobiet na wszystkie stanowiska w ESDZ, w tym na stanowiska kierownicze wyższego szczebla oraz na stanowiska szefów misji i operacji w dziedzinie WPBiO. Ponadto wdrożono szereg działań wewnętrznych, aby poprawić równowagę płci na wszystkich szczeblach.

Kierownictwo odbędzie **obowiązkowe szkolenie poświęcone równości płci i wdrażaniu GAP III**. Propagowanie równości płci należy ująć w wykazie podstawowych kompetencji i obowiązków na wszystkich stanowiskach przywódczych i kierowniczych.

Kluczowe znaczenie ma pogłębianie **wiedzy i know-how w dziedzinie problematyki płci** we wszystkich sektorach i na wszystkich szczeblach, zwłaszcza w przypadku delegatur Unii i ambasad państw członkowskich na szczeblu krajowym. Będzie to obejmowało:

- a) kompleksowy program szkoleń oparty na analizie potrzeb szkoleniowych oraz inne środki budowania zdolności;
- b) zasoby na badania, analizę i wiedzę fachową, w tym pomoc techniczną w ramach programów w zakresie uwzględniania aspektu płci oraz w zakresie wdrażania GAP III;
- c) łączenie zasobów i wymianę wiedzy z państwami członkowskimi UE i organizacjami międzynarodowymi.

5. Sprawozdawczość i informowanie o wynikach

Służby Komisji we współpracy z ESDZ będą co roku monitorować postępy we wdrażaniu GAP III, śledząc „instytucjonalne i strategiczne cele i wskaźniki UE” przedstawione w części 1 dokumentu roboczego służb Komisji „Cele i wskaźniki służące określeniu ram wdrażania GAP III”.

Ponadto obszernie informacje na temat działań i wyników w zakresie równości płci znajdują się w sprawozdaniu rocznym z wdrażania instrumentów Unii Europejskiej na rzecz finansowania działań zewnętrznych.

Sprawozdanie dotyczące ilościowych i jakościowych wyników UE, w tym w odniesieniu do kobiet, pokoju i bezpieczeństwa, zostanie opublikowane w połowie okresu oraz na koniec wdrażania unijnego planu działania w sprawie równości płci oraz wzmocnienia pozycji kobiet w kontekście współpracy na rzecz rozwoju. Będzie obejmowało ocenę wpływu działań

⁸⁵ Funkcję tę może pełnić koordynator ds. równości w każdej zewnętrznej dyrekcji generalnej lub wyspecjalizowana kadra kierownicza wyższego szczebla w delegaturach Unii i misjach w dziedzinie WPZiB.

UE zgodnie z unijnymi ramami wyników, wybranymi celami zrównoważonego rozwoju i innymi wskaźnikami oraz innymi obowiązkami sprawozdawczymi. Ujęte w nim będą dobre praktyki, historie zmian oraz wyniki ocen ad hoc. Postępy będą zgłaszane według obszarów tematycznych na szczeblu krajowym, regionalnym i międzynarodowym.

W tym celu część II dokumentu roboczego służb Komisji zatytułowana „Cele i wskaźniki służące określeniu ram realizacji trzeciego unijnego planu działania w sprawie równości płci” zawiera wykaz „kluczowych tematycznych wskaźników wyników”, które należy uwzględnić przy opracowywaniu każdego „planu wdrażania na szczeblu krajowym” oraz nowych działań. Wskaźniki tematyczne zostaną włączone do wewnętrznego systemu monitorowania wraz z wskazówkami wspomagającymi. Zachęca się państwa członkowskie do korzystania z tych wskaźników w celu tworzenia zagregowanych sprawozdań na temat wyników. Wskaźniki zawarte w planie działania UE na rzecz kobiet, pokoju i bezpieczeństwa są włączone do części I i II dokumentu roboczego służb Komisji.

Wznowione wysiłki w zakresie komunikacji strategicznej będą służyły pobudzaniu rzeczowego dialogu z zainteresowanymi stronami. Na szczeblu krajowym zachęca się delegatury Unii, aby we współpracy z państwami członkowskimi oraz misjami i operacjami w dziedzinie WPBiO organizowały wymianę informacji na temat równości płci i wdrażania GAP III w celu omawiania postępów i stymulowania wsparcia ze strony krajowych zainteresowanych stron angażujących społeczeństwo obywatelskie. W Brukseli, oprócz dyskusji na szczeblu międzyinstytucjonalnym z Parlamentem Europejskim i Radą, Komisja i wysoki przedstawiciel będą co roku omawiać postępy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego.

Komisja rozpocznie ocenę końcową trzeciego unijnego planu działania w sprawie równości płci nie później niż w 2024 r.

Komisja zwraca się do Parlamentu Europejskiego i Rady o zatwierdzenie GAP III oraz o współpracę z Komisją i wysokim przedstawicielem w celu wdrożenia niniejszego wspólnego komunikatu.